KERK-KRANT

GELOOFSGEMEENSCHAP AUGUSTINUS
EINDHOVEN

Jaargang 12, nummer 1 3 december 2023

Advent en Kerst 2023

Liturgiekalender december 2023-januari 2024

Wanneer de Heer Jezus Christus zal komen, met zoveel daglicht, dan zullen lampen niet meer nodig zijn.
Augustinus

Zondag 3 december, 9.30 uur:	1e zondag Advent: Let goed op!
Lezingen:	Jesaja 63,16b-17.19b; 64,3b-6 en Matteüs 13,33-37
Voorganger:	Marleen Kremers
Zondag 10 december 9.30 uur:	2e zondag Advent: Maak de weg klaar voor de Heer
Lezingen:	Jesaja 40,1-5.9-11 en Matteüs 1,1-8
Voorganger:	Johan Wolbrink
Zondag 17 december, 9.30 uur:	3e zondag Advent: Verheug je. Licht komt op je weg
Lezingen:	Jesaja 61,1-2a.10-11 en Johannes 1,6-8.19-28
Voorganger:	René Hornikx
Bijzonder:	zondag Gaudete
Zondag 24 december, 9.30 uur :	4e zondag Advent: Wachten in stil vertrouwen
Lezingen:	2 Samuël 7,1-5.8b-11.16 en Lucas 1,26-38

Geen viering. Zie de rubriek "Voor wie thuis wil bidden"

Zondag 24 december: 21.00 uur: Kerstavond: Licht in de nacht

Lezingen:	Jesaja 9,1-3.5-6 en Lucas 2,1-14
Voorgangers:	Marleen Kremers en Johan Wolbrink
Maandag 25 december, 9.30 uur:	1e Kerstdag: Zijn geboorte zet de wereld in een nieuw licht
Lezingen:	Jesaja 52,7-10 en Johannes 1,1-18
Voorgangers:	René Hornikx en Dolf van der Linden
Dinsdag 26 december, 11.00 uur:	2e Kerstdag: In goed vertrouwen
Lezingen:	Handelingen 6,8-10; 7,56-60 en Matteüs 10,17-22

Aansluiten bij Glorieux

Zondag 31 december, 9.30 uur:	Heilige Familie: Met elkaar verwant
Lezingen:	Genesis 15,1-6; 21,1-3 en Lucas 2,22-40
Voorganger:	Mart Hendriks
Maandag 1 januari, 11.00 uur:	Maria Moeder van God: Moge de Heer ons zegenen
Lezingen:	Numeri 6,22-27 en Lucas 2,16-21

Aansluiten bij Glorieux

Zondag 7 januari, 9.30 uur:	Openbaring van de Heer: De ster
Lezingen:	Jesaja 60,1-6 en Matteüs 2,1-12
Voorganger:	Joost Koopmans

Zondag 14 januari, 9.30 uur:	2e zondag door het jaar: Dit is mijn Zoon
Lezingen:	1 Samuël 3,3b-10.19 en Johannes 1,35-42
Voorgangers:	Rob Kosterman en Dolf van der Linden
Zondag 21 januari, 9.30 uur:	2e zondag door het jaar: Komt, volg mij
Lezingen:	Jona 3,1-5.10 en Marcus 1,14-20
Voorganger:	Johan Wolbrink
Zondag 28 januari, 9.30 uur:	3e zondag door het jaar: Zoekt de Heer
Lezingen:	Deuteronomium 18,15-20 en Marcus 1,21-28
Voorganger:	Mart Hendriks
Bijzonder:	Week van gebed voor de eenheid

Verlangen

Groeiend verlangen

We leven in een tijdsgewricht waarin wachten, verwachten en verlangen zijn vervangen door consumentisme. We dulden geen uitstel, willen niet wachten. Hetgeen we willen hebben, willen we nu, we willen het meteen, we moeten het nu hebben, anders … als je geluk hebt volgt er na "anders" een stilte, in de meeste gevallen volgt na "anders" een of andere krachtterm of een bedreiging. In zijn bestseller *Borderline times* schrijft psychiater Dirk de Wachter:

> *'Verlangen, uitkijken, wachten: het zijn oubollige begrippen geworden, net als de advent, de vastentijd en andere 'periodes van wachten', die in enkele generaties tijd verworden zijn tot nog nauwelijks bekende anachronismen.'*

In het midden van de vorige eeuw leefden we nog in de verwachting ooit in de hemel te komen. Er werd ons een feestmaal in het vooruitzicht gesteld van rijstpap met gouden lepeltjes. Rijst was toen een begeerd maar zeldzaam gerecht en een gouden lepeltje niet te betalen. Om van te dromen. We keken er naar uit, we hadden iets te verwachten, te verlangen.

Met Sinterklaas zou ik een nieuwe fiets krijgen. Ik was toen al wat ouder en Sinterklaas kende ik heel goed. Mij werd gevraagd om een steentje bij te dragen om die nieuwe fiets te kunnen kopen. Ik ging ervoor, sloofde me uit. Het wachten duurde lang, maar ik wist zeker dat die fiets er met mijn bijdragen zou komen. Met het feest van de goedheilig man stond mijn fiets in de gang te blinken. Ik had over mijn fiets gedroomd, hoe hij er

uitzag, of het een fiets was met versnellingen, een mooie lamp en goede remmen. En daar stond hij dan eindelijk. Ik voelde me vereerd en verantwoordelijk voor mijn fiets. Ik ging er heel zuinig mee om. En ik was blij, tevreden, mijn wens vervuld.

Verlangen betekende oorspronkelijk "te lang vallen", en dus de tijd die ik verkorten wil. En in "handlanger" horen we nog doorklinken iemand die de hand langer maakt, haar uitstrekt om een ander hulp te bieden. Handlanger had oorspronkelijk niet de negatieve betekenis die het vandaag de dag veelal heeft.

Naar Kerstmis toe en de verwachting van het kerstkind, dan is verlangen, je verlengen in de hoop dat het Kerstkind dat komen gaat verder draagt waar jij mee begonnen bent. De verwachting dat het kind in zijn of haar leven verder zal zetten waar wij mee bezig zijn. Een kind is de hoop op een toekomst waar er ruimte is voor velen, waar liefde is en geluk, waar recht zegeviert en vrede wordt gemaakt. Hiernaar verlangen we als christenen.

Elk kind en in het bijzonder het Kerstkind heeft iets uit de hemel meegebracht: liefde, vertrouwen, eerlijkheid, onbevangenheid, een gulle lach en armen wijd open om iedereen te omarmen en gemeenschap te vormen. Die hoop op het Kerstkind is uitgekomen. Jezus omarmde iedereen, de minsten eerst. Die hij ontmoette, gaf hij nieuwe hoop en uitzicht en verlangen om anderen van dienst te zijn. Volgelingen van de weg werden zij genoemd die in het spoor van Jezus de weg gingen van IK naar WIJ.

Ooit las ik de volgende uitspraak die ik zal weergeven in mijn eigen woorden: 'Wie een kind in de ogen kijkt, ontvangt als dank van dat kind een stralende lach.' Elk kind dat je zo'n antwoord geeft, breekt je wereld open, geeft je moed en vertrouwen dat er een hemel op aarde bestaat, een WIJ, een gemeenschap waar iedereen tot zijn of haar recht komt. Die hemel is het moment waarop wij de glimlach van een kind ontvangen.

René Hornikx

Voor wie thuis wil bidden

DOEN: Als u het fijn vindt, kunt u een kaars ontsteken.

OPENEN EN AANSLUITEND BIDDEN: *Heer, ik verlang naar U. Op U vertrouw ik' (Psalm 25,1-2)*

LEES MET AANDACHT HET VOLGENDE CITAAT VAN AUGUSTINUS: *'Wanneer de Heer Jezus Christus zal komen, met zoveel daglicht, dan zullen lampen niet meer nodig zijn.'*
Welk woord in dit citaat spreekt u het meest aan? Waarom spreekt dat woord u aan?

LUISTER: Lees het verhaal dat hieronder staat afgedrukt.
Het beeld van Michelangelo
De jonge Michelangelo kreeg de opdracht een standbeeld te maken. Hij zocht lang naar een geschikt stuk marmer. Uiteindelijk vond hij een stuk overwoekerd blok langs de kant van de weg. Hij liet het naar zijn atelier brengen en hij begon het beeld van David uit de steen te hakken.
Hij had er twee jaar voor nodig en het duurde nog eens twee jaar voordat het beeld door slijpen en polijsten helemaal klaar was.
Bij de feestelijke onthulling van het standbeeld vroeg men aan Michelangelo hoe het toch mogelijk was dat hij zo'n schitterend beeld had gemaakt.
Glimlachend antwoordde de beeldhouwer: 'David was er al die tijd al. Ik hoefde slechts het overtollige marmer weg te hakken.' (*Bron*: onbekend)

REFLECTEER: Wat in deze tekst raakt u? Waarom raakt dit woord, die zin of gedachte u?
Sta hierbij even stil.

LUISTER: Lucas 1,34-35
Maria zei tegen de engel: 'Maar ik slaap nog niet met een man. Hoe kan ik dan zwanger worden?
De engel antwoordde: 'De heilige Geest zal bij je komen. En door de kracht van de allerhoogste God zul je zwanger worden. Daarom zal jouw kind bij God horen, en zal hij Zoon van God genoemd worden.'

SCHRIJF: Wat betekent voor u: *'... door de kracht van de allerhoogste God zul je zwanger worden.'*
Is er een verband en zo ja, welk, tussen het verhaal en het fragment uit het evangelie van Lucas?

WEES STIL

SPREEK UIT: Sluit af met het volgende gebed:
Leven wordt ons gegeven
zo kwetsbaar als het is.
Dank U, God
dat U het ons toevertrouwt.
Dank U, God
dat we mogen zorgen voor alle leven.
Amen.

Samengesteld door René Hornikx

Joost Koopmans vijftig jaar priester

Graag willen we u
nog een keer herinneren aan de viering van het vijftigjarig priesterjubileum van Joost Koopmans op zaterdagmiddag 2 december om 16.00 uur in de kapel van Glorieux. Na afloop van de viering is er een kort informeel samenzijn in één van de locaties op Glorieux. U bent allemaal welkom!

Derde scheppingsdag

Icoon uitgevoerd in Byzantijnse mozaïeken van de Cappella Palatina - in Palermo
Sicilië – 12e eeuw

Op deze mozaïek kunt u de volgende rode tekst in Latijnse taal lezen: Genesis 1, 9 - 13 (NBV21: Nieuwe Bijbelvertaling 2021)

God zei: 'Laat het water onder de hemel
naar één plaats stromen, zodat er droog land verschijnt.'
En zo gebeurde het.
Het droge noemde Hij aarde,
het samengestroomde water noemde Hij zee.
En God zag dat het goed was.
God zei: 'Laat overal op aarde jong groen ontkiemen:
zaadvormende planten
en alle soorten bomen die vruchten dragen met zaad erin.'
En zo gebeurde het.
De aarde bracht jong groen voort:
alle soorten zaadvormende planten
en alle soorten bomen die vruchten droegen met zaad erin.
En God zag dat het goed was.
Het werd avond
en het werd morgen.
De derde dag.

Heeft de Kerk nog toekomst

Graag wil ik reageren op het artikel van René Hornikx in de Kerk-*Krant* van 30 juli jl. waarin de vraag wordt gesteld *Heeft de kerk nog toekomst?*
Ik zie de Kerk als een plaats/samenlevingsvorm waar we ons bezinnen op het Rijk van Vrede en kunnen oefenen in het leven in dat Rijk. Want als wij niet met elkaar in vrede kunnen leven, kan het Rijk van Vrede niet bestaan. Ik zie het Rijk van Vrede als de toekomst van deze wereld. Het komt zeker, maar hoe snel? Dat hangt van ons af. Daarom zie ik de kerk als een plaats waar het leven in vrede geoefend en uitgedragen kan worden.
Dat uitdragen is nodig om te wereld te laten weten dat er toekomst is en hoe die gerealiseerd kan worden en om uit te dragen hoe wij de fout in kunnen gaan. Bij voorbeeld: als migranten aankomen in het land zijn er slechts twee opties: binnenlaten of push-back. Nu is push-back niet zo fijn en daarom werkt de Nederlandse regering aan het verminderen van de instroom. De premier gaat daarvoor naar Tunesië en regelt, tegen een vergoeding, dat de regering daar de migranten niet door laat gaan naar Europa. In feite doet Tunesië nu voor ons de push-back. Op de televisie kunnen we nu zien dat Tunesië migranten gewoon terug stuurt de woestijn in en zij daar door uitputting en gebrek aan water onder erbarmelijke omstandigheden omkomen. Wij kunnen nu wel zeggen dat dat schandalig is en onze handen in onschuld wassen, maar wij vergeten gemakshalve daarbij dat wij die acties financieel ondersteunen en dat wij daarmee mede schuldig zijn aan het onrecht dat die mensen wordt aangedaan. Hoe fout dat is moeten wij als Kerk uitdragen en zo zijn er nog vele andere zaken, zoals bij voorbeeld het armoedebeleid, waar de Kerk zijn visie op kan geven. Ook door uit te dragen dat door mensen vertrouwen te geven zij ook ten goede kunnen veranderen (en daar zijn vele voorbeelden van) kan de Kerk de weg naar het Rijk van Vrede wijzen. Door actief in de maatschappij te staan kan de Kerk, denk ik, ook aantrekkelijk zijn voor jongeren

Eugène Buijs

Christenen en hun fascinatie voor het bereiden van eten en drinken (4)

Onderstaand het vierde deel van de vervolgserie over voeding en het bereiden ervan in de wereld van de Bijbel

Methoden voor het vangen van vis

De Bijbel noemt vier methoden voor het vangen van vis die nog steeds gebruikt worden in het Heilige Land. Habakuk (1;15) beschrijft het gebruik van een schepnet, Job. 41;7) vermeldt een sleepnet en het vissen met een haakje en het vangen van vis met een harpoen vinden we in Amos 4;2, Jesaja 19;8, Lukas 5;4-10 en Matheus 13;47-50 en 17;27.
Het zijn vismethoden die ook nu nog door vissers worden gebruikt.

Wat betreft het aantal vissoorten: In het Heilige Land komt een veertigtal soorten voor. Het Meer van Galilea bevat veertien soorten, die nergens anders in de wereld voorkomen. Het was een van de rijkste visgronden in de oudheid. De vissers van Galilea hadden dus een lucratieve broodwinning.
Blijkbaar wist Jezus van de warme stromingen in het meer waar veel vissen samenschoolden, want Hij gaf zijn discipelen deskundig advies over waar ze hun netten moesten uitgooien (Joh. 21;6). Men viste onder andere op karper, forel en barbeel.

Het bereiden van vis

Honing en vis vormen een unieke, smakelijke combinatie. Het is een van de maaltijden, die Jezus volgens de Bijbel at. Hij, Jezus zei tot hen: *'Hebben jullie hier iets om te eten?' En zij gaven Hem een stuk van gebraden vis, en van honingraten. En Hij nam het en at het voor hun ogen (Lukas 24;41-43).*
Van deze maaltijd van Jezus, heb ik het recept voor belangstellenden beschikbaar. Dat geldt ook voor andere recepten.

Geroosterde Petrus-vis

Men neemt aan dat de Petrusvis de vis is waarvan Jezus voorspelde dat hij strekel (munt) voor de belasting in zijn bek zou hebben (Matth. 17;27).11.
Over de vele vissen:....*al wat in de wateren, in de zeeën en in de rivieren, vinnen en schubben heeft, dat zult Gij eten...(Leviticus 11;9).*

Groenten en fruit

En God zei: 'Ziet, ik heb u al het zaadzaaiende kruid gegeven, dat op de hele aarde is, en alle geboomte, waarin zaadzaaiend boomvrucht is, het zijn tot spijs(Genesis 1;29).
Groente en fruit waren het enige voedsel, waarin God voorzag in de Hof van Eden. De Bijbel noemt meer dan honderd planten bij naam. In het Nieuwe Testament worden zes groentesoorten met name genoemd: mosterd, distel, munt, wijnruit, dille en gekte met graan.

Wat vruchten betreft waren er vele soorten druiven, vijgen en granaatappelen. Romeinse ovenschotel van kruisbloemige groentesoorten werden veel gegeten in het Romeinse Rijk. De reden was onder andere dat de bloempatronen de vorm vaneen kruis hebben.
Er was een uitgebreid assortiment van groentesoorten in het Heilige Land te vinden. Iedere streek had zijn eigen specifiek. Zo waren sommige streken vermaard om hun uien en prei.

Een favoriet gerecht was prei met kool. De stad Ashkelon dankt zijn naam aan zijn lievelingsui, de bosui of lenteui. Ook ons wel bekend.

Nagerechten

Vruchten, noten en gebak waren de nagerechten. In de koninklijke keukens werden uitgebreide nagerechten bereid: ingewikkelde cakes, rijkgevulde puddingen en zelfs vruchtensorbets. De meest geliefde zoetstof was honing. Honing werd beschouwd als een kostbaar, buitengewoon zuiver voedsel met bijzondere voedings- en medicinale waarde. Mensen uit de tijd van de Bijbel waren kenners op het gebied van verschillende smaken en soorten honing.

In de volgende aflevering vertel ik u iets over nagerechten. *Pieter Briels*

COLOFON

De *Kerk-Krant* is het informatieblad van de *Geloofsgemeenschap Augustinus Eindhoven.*
De *Kerk-Krant* is bedoeld als bindmiddel tussen de leden van de gemeenschap en biedt een podium aan de deelnemers van de vieringen en andere geïnteresseerden over onderwerpen die de gemeenschap of de Kerk in het algemeen raken. De *Kerk-Krant* is gratis. Voor postabonnementen worden verzendkosten in rekening gebracht.

Redactie: René Hornikx, Dolf van der Linden, Linda Derksen, Gert Dirksen, Anita van der Kam en Frans Savelkouls.
Website: augustinus-eindhoven.nl
E-mailadres redactie: frans.ans.savelkouls@hetnet.nl
Bankrekening: NL27 INGB 000 7526249
Adres van de vieringen: Kapel Glorieuxpark, Geldropseweg 170, 5613LN Eindhoven.
Stichting Geloofsgemeenschap Augustinus Eindhoven
Voorzitter: Harrie Meelen. Secretariaat: Helmy Pennarts
info@augustinus-eindhoven.nl
Ziekenbezoek en ziekencommunie
Vraag en aanbod kunt u richten aan Johan Wolbrink via emailadres **johanwolbrink@gmail.com** of aan Corrie de Bont via telefoonnummer 040-2436440.
Verschijning volgend nummer: 4 februari. U kunt kopij aanleveren tot uiterlijk 14 januari.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden teksten niet te plaatsen, in te korten of anderszins redactioneel te bewerken. Het copyright berust bij de auteurs van de bijdrage.

In de voorlaatste aflevering van de Kerk-Krant vroegen wij u om met de lezers te delen welk bijbelfragment u het meest treft of inspireert. Wil Koteris reageerde als eerste op onze oproep.

Van bijbel naar Bijbel

Tijdens mijn eerste 40 levensjaren had de bijbel geen invloed of betekenis voor mijn katholiek-zijn. Ondanks mijn wekelijkse, en soms zelfs vaker, confrontatie met teksten uit de bijbel in de misvieringen. Ik beschikte al vroeg over een missaal en kon zo al die teksten meelezen maar die maakten weinig indruk op mij. Al die wonder- of onbegrijpelijke verhalen werden blindelings geaccepteerd want voor de Ene en Jezus was alles mogelijk. Nee, mijn christen-zijn werd bepaald door mijn opvoeding, het voorbeeld van mijn ouders en door gedragingen van mensen in mijn omgeving. Rond de jaren tachtig kwam daar verandering in. De bijbel werd beetje bij beetje de moeite waard. Ik wil een paar voorbeelden geven die mij bij gebleven zijn. In een preek door de pastor, lang geleden, gaf hij aan waarom de drie koningen langs een andere weg naar huis terugkeerden. Ze waren namelijk andere mensen geworden door het kerstgebeuren. Ook het lied *Suzanne* gezongen door Herman van Veen was een uitleg van de bijbel die bij mij binnen kwam. Hij zong namelijk: *en Jezus was een visser die het water zo vertrouwde dat Hij zomaar over zee liep omdat Hij had leren houden van de golven en de branding waarin niemand kan verdrinken enz."* (de moeite waard om de volledige tekst te lezen). De pastorale school heeft mij ook op weg geholpen dat de bijbel voor mij steeds meer een door mensen geschreven boek werd over het eeuwenoude Jodendom en over de tijd van de eerste volgelingen van Jezus.

Maar vooral: Wat erin staat, staat er niet. Nog een voorbeeld van ongeveer 25 jaar geleden. Een pater franciscaan probeerde op een aansprekende manier het verschil tussen hemel en hel duidelijk te maken. Het Bijbelse rijk der hemelen en het eeuwig brandend vuur zijn namelijk vanuit de katholieke traditie veranderd in de hemel en de hel. Dit zei mij in mijn jonge jaren helemaal niets. Het lag allemaal zover weg. Ook werd ik niet opgehemeld (onze lieve Heer is blij met jou) of wil je soms in de hel komen. Nee die pater vertelde over een hele lange tafel gedekt met allerhande lekkernijen. Je kunt niet bedenken wat er niet was. Aan de tafel zaten allemaal mensen met hele lange armen. Wat ze ook probeerden, ze kregen al dat lekkers niet in hun mond. Aan eenzelfde tafel, ook voorzien met hetzelfde lekkers, zaten weer vele mensen met lange armen en die gaven elkaar nu al dat lekkers. Het is een prachtige voorstelling voor het Rijk der hemelen en het eeuwig brandend vuur. Zouden de Bijbelse verhalen dit bedoelen? Zo ja dan ziet de hemel er in de toekomst veelbelovend uit. Met de Ene aan onze zijde is dit een prachtig visioen.

Wil Koteris

Het Onze Vader (1)

Echt en volledig gebed
is niets anders dan liefde.
Augustinus

Het Onze Vader is het meest bekende gebed van de volgelingen van Jezus Christus. Hij heeft het gebed gegeven aan zijn leerlingen. Zij hebben het op hun beurt gebeden. Vanaf toen is het Onze Vader doorgegeven van generatie op generatie. En zo hebben wij het in de traditie van onze ouders geleerd.

In het afgelopen jaar hebben we in de liturgie variaties op het Onze Vader gebeden. We hebben die variaties opgenomen omdat het vertrouwde Onze Vader soms een dreun is waardoor de woorden niet meer of nauwelijks tot ons doordringen. Het gewoon bidden van het Onze Vader zonder nadenken roept een vertrouwde sfeer op, de meditatieve sfeer van de gelovige traditie waaruit we voortkomen. De variaties boden de mogelijkheid vanuit een andere invalshoek naar het Onze Vader te luisteren.

In de late zomer van 2023 kreeg ik een melding dat de boekhandel van Berne in Heeswijk ging sluiten. Enkele dagen na die melding ben in naar de boekhandel van de Abdij Heeswijk gegaan. Rondsnuffelend kwam ik een klein boekje tegen van de augustijn Joop Smit. Op vrijdag 10 maart 2023 is hij overleden.

Het Onze Vader. Op zoek naar oorsprong en betekenis van Jezus' gebed, is de titel van dit boekje. Hierin stelt de auteur zichzelf zes vragen.
1 Waar vinden we het Onze Vader?
2 Wat is de oorsprong van het Onze Vader?
3 Wat verlangt het Onze Vader?
4 Wat is de relatie tussen Jezus en het Onze Vader?
5 Wel of geen lofprijzing tot besluit van het Onze Vader?
6 Tijd voor vernieuwing van het Onze Vader?

In de komende afleveringen zullen we aandacht besteden aan het Onze Vader. Daarbij maken we dankbaar gebruik van het boekje van Joop. Enkele van zijn vragen krijgen daarin een antwoord.

René Hornikx

Voor wie geïnteresseerd is: het boekje van Joop Smit is via de boekhandel nog steeds verkrijgbaar.

Synode

Op 10 oktober 2021 heeft paus Franciscus het startsein gegeven voor een synode. Een synode die moest gaan over de toekomst van de RK-Kerk. En geen synode zoals er al vele zijn geweest. Deze keer is het een historische synode geworden waar de consultatie aan de basis begon. Iedereen dus, niet alleen Rooms Katholieke gelovigen, mocht mee doen. Iedereen die dat wilde mocht zijn of haar steentje bijdragen. Voor het verzamelen van gegevens waren tien thema's vanuit Rome aangegeven. De Nederlandse bisschoppen hebben een voorkeur voor vier thema's aangegeven. Iedereen in elk bisdom mocht individueel of in groep reageren. Uit de ingezonden reacties werd snel duidelijk dat mensen met veel enthousiasme hebben deelgenomen. Eén van de voornaamste motieven dat hiervoor werd gegeven, was dat men nu eindelijk eens mocht zeggen hoe men de Kerk zag en wat voor de Kerk belangrijk is. Van alle ingezonden bijdragen is per bisdom een samenvatting gemaakt en daarna een rapport van de gehele Nederlandse kerkprovincie. Van alle kerkprovincies in Europa is een samenvatting gemaakt die besproken is door afgevaardigden uit alle Europese landen. Bij die bespreking waren niet alleen clerici maar ook gelovigen, vrouwen en mannen. In elk werelddeel is een dergelijke bijeenkomst geweest. Van alle samenvattingen van alle bisschoppenconferenties is een Instrumentum Laboris gemaakt, een werkdocument voor de synode. Van de 114 bisschoppenconferenties in de wereld hebben 112 een reactie ingestuurd.

Synodaliteit

Gaandeweg dit proces zijn er voor mij twee opvallende dingen gebeurd. Op de eerste plaats dat de tijd voor deze synode met een jaar is verlengd. Oktober 2023 is niet het einde van de synode, maar oktober 2024. Zo'n brede consultatie vraagt veel tijd. Op de tweede plaats dat het gaandeweg het proces niet gaat over de "Synode van de toekomst van de Kerk" maar over de "Synode van de synodaliteit". Synode is afgeleid van twee Griekse woorden "sun" dat samen betekent en "hodos" dat weg betekent. Samen op weg of samen onderweg. "Samen betekent hier ook echt samen: jong en oud, afkomstig uit alle culturen en streken, gezond en ziek, rijk en arm, allemaal met elkaar in gesprek. En synodaliteit kunnen we samenvatten in drie woorden: STILTE - LUISTEREN - ONDERSCHEIDEN.

Opvallende zin bij de opening van de synode op 4 oktober 2023

Bij de opening van de synode op woensdag 4 oktober viel me één zin op die de paus uitsprak: "Onze moederkerk moet gezuiverd en gerepareerd worden."
Zuiveren, iets schoon maken wil zeggen dat wat je schoon wil maken vuil is, vervuild is. Dat aan het oorspronkelijk veel is blijven kleven, plakken. En die aanslibsels, die verontreinigingen dienen verwijderd te worden. We kunnen het vergelijken met een klomp goud. Als die lang blijft liggen verdwijnt de glans onder het stof. Toch is de glans (heilige Geest) niet verdwenen. Met een doek kan de verontreiniging verwijderd worden en de glans tevoorschijn worden gehaald.

Repareren, kennen we als iets stuk is gegaan. Het dan zo herstellen dat het zijn werk weer kan doen als voor het is stuk gegaan. Herstellen van het verdwenen vertrouwen van mensen in de kerk ligt aan de basis van wat is stuk gegaan.

Met andere woorden, volgens de Paus is er veel aangeslibd in de kerk dat verwijderd dient te worden en er is veel stuk gegaan dat hersteld dient te worden.

Het werkdocument[1]

Het werkdocument dat van 4 t/m 29 oktober in Rome besproken wordt, bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft de ervaringen van de afgelopen twee jaar van dit proces weer en geeft een weg aan om een steeds synodalere Kerk te worden.
Het tweede deel, getiteld 'communie, missie, participatie', richt zich op drie prioriteiten: inclusiviteit; evangelisatie door alle gedoopten; gedeelde verantwoordelijkheden.

In het werkdocument staan enkele kenmerken van een synodale kerk.
Een synodale kerk is in de eerste plaats een "luisterende kerk" die "nederig wil zijn en weet dat ze om vergeving moet vragen en nog veel moet leren".

Het imago van de Kerk draagt de tekenen door wantrouwen en gebrek aan geloofwaardigheid. In veel contexten hebben crises in verband met grensoverschrijdend gedrag de Kerk ertoe aangezet een gewetensonderzoek te doen. Ze zal, bewogen door de Heilige Geest, nooit mogen ophouden zichzelf te vernieuwen.

Een synodale Kerk is "een kerk van ontmoeting en dialoog" met gelovigen van andere religies, andere culturen en samenlevingen. Het is een kerk die verscheidenheid in zich draagt en waardeert.

Enkele andere voorname passages

"Leiderschap, is het geworteld in dienstbaarheid?"
Vorming is voor het Volk van God een noodzaak gericht op de vernieuwing van de taal die gebruikt wordt in de "liturgie, prediking, catechese, gewijde kunst, evenals in alle vormen van communicatie gericht aan de gelovigen en het bredere publiek."

Het synodale proces van de afgelopen periode heeft een mooi gespreksmodel opgeleverd, dat synodaliteit in alle geledingen van de Kerk kan bevorderen. In de volgende stappen kunnen we dit model weergeven: voorbereiding in **stilte** - **luisteren** naar elkaar - stilte om te overwegen wat iedereen gezegd heeft - wat sprak aan in wat anderen hebben verteld - stilte om te overwegen - wat is gemeenschappelijk en wat kunnen we vanuit dit gesprek al doen (**onderscheiden**) - afsluiten met gebed of stilte.

Bijeenkomst

Op woensdag 11 oktober kwamen 30 zusters en broeders van Glorieux samen met enkele bewoners van het Glorieux park en leden van de gemeenschap Augustinus en enkele

[1] https://www.rkkerk.nl/instrumentum-laboris-werkdocument-voor-bisschoppensynode-voor-een-synodale-kerk-gepubliceerd/

leden van de Oase-gemeenschap bij elkaar om in gesprek te gaan over enkele passages uit het werkdocument[2]. Dit waren globaal de vier gespreksvragen:
1 Hoe synodaal zijn wij? Hoe zijn wij samen onderweg?
2 Hoe ervaren we de heilige Geest in onze gemeenschappen? En hoe houden we onze gemeenschappen levend?
3 In hoeverre is er ruimte voor verscheidenheid (charisma's en ambten) binnen onze gemeenschappen?
4 Hoe kunnen we permanente vorming gestalte geven?

In drie groepen zijn mooie inspirerende gesprekken gevoerd tot vreugde van de deelnemers/sters. Aandacht voor elkaar en luisteren stonden voorop. Mede ingegeven door het gespreksmodel. We mochten luisteren naar mooie voorbeelden van synodaliteit door oases te scheppen waar mensen op adem kunnen komen.

René Hornikx

Damme

Met, op afstand, instemming van Michiel, wil ik enige aanvulling geven wat betreft bezienswaardigheden in Damme naar aanleiding van zijn verhaal in de vorige *Kerk-Krant*.

Elk jaar deden mijn vrouw Joop en ik tijdens onze vakantie in Cadzand de plaatsen Knokke, Brugge en ook steevast Damme aan. Naast de bezienswaardigheden die Michiel noemde, miste ik er enkele die onze aandacht hadden. Damme is de geboortestad van een van de belangrijkste middeleeuwse Nederlandse dichters, namelijk Jacob van Maerlant die zijn meeste werken in Damme schreef. Zijn standbeeld staat op de markt voor het stadhuis. Hij is begraven onder de kerktoren. Zoals Michiel vertelde, is hij in Eindhoven bekend van het Maerlantlyceum.
Een andere bezienswaardigheid is het Tijl Uilenspiegel-museum in het stadhuis. De bekende schrijver Charles Coster schreef in Damme zijn verhalen over Tijl Uilen-spiegel en Lamme Goedzak.
Verder is het stadje Damme ook nog bekend om zijn tweedehandse boekenwinkels (wellicht gerelateerd aan Jacob van Maerlant). Je vindt er in het stadje maar liefst negen. Eén ervan is de kleinste boekwinkel ter wereld. Er vinden regelmatig boekenmarkten plaats.
Damme was voor ons altijd weer opnieuw het bezoeken waard, vanwege de bijzondere sfeer. Mooie herinneringen.

Pieter Briels

[2] Twee keer eerder hebben we (René Hornikx, Marleen Kremers, Br Jan en Harrie Meelen) een bijeenkomst georganiseerd rond de synode op 5 april en 9 september 2022.

Adventsactie 2023

De Werkgroep Solidariteit heeft in haar overleg een keuze mogen maken uit een aantal suggesties die gedaan zijn door leden van de gemeenschap naar aanleiding van de oproep op het slot van de Augustinusviering.
Vanuit de gemeenschap is geopperd om ook uitdrukkelijk aandacht te geven aan lokale goede doelen en aan goede doelen waaraan leden van de gemeenschap zich verbonden hebben. Het laatste zal niet altijd lukken. Wel hebben we nu besloten om de opbrengst van een van de twee vaste solidariteitsacties te bestemmen voor een goed doel in de regio. Dit jaar was onze vastenactie ten bate van de hulp in Soedan. Vandaar dat we nu voor de adventsactie kiezen voor de **Stichting jarige Job.** Met deze keuze sluiten we weliswaar regionaal aan bij het landelijk thema van de adventsactie: **Alle kinderen mogen kind zijn.**

Waarom stichting jarige job (info van de website)

Voor veel kinderen is een verjaardag met cadeaus, visite en trakteren op school vanzelfsprekend. Voor meer dan 100.000 kinderen in Nederland is dit niet het geval. Zij kunnen hun verjaardag niet vieren, omdat er thuis te weinig of zelfs geen geld voor is. Op de mooiste dag van het jaar krijgen deze kinderen geen cadeautjes, hangen er geen slingers en ballonnen en kunnen zij niet trakteren op school. Uit schaamte melden ze zich soms zelf ziek. Stichting Jarige Job helpt deze kinderen door het geven van een verjaardagsbox, want ieder kind verdient een verjaardag!
In de verjaardagsbox zitten alle benodigdheden voor een verjaardag. Namelijk wat lekkers voor thuis, een traktatie voor op school, versieringen zoals ballonnen en slingers, cadeautjes, een taart en glazuur, slagroom en kaarsjes.
Door de toenemende armoede vallen kinderen ook hier in de regio steeds vaker buiten de boot. Een verjaardagscadeau lijkt wat oppervlakkig maar is voor kinderen vooral een bevestiging dat ze ook meetellen, dat ook zij bijzonder zijn. Dit helpt kinderen met meer zelfvertrouwen naar zichzelf te kijken en om keuzes te durven maken zichzelf te ontwikkelen. Dit vergroot hun kansen op een goed leven.
Voor (vaak alleenstaande) ouders betekent het feit dat hun kind blij kan zijn en zich goed mag voelen, dat ze minder onder hun schuldgevoel gebukt gaan en hun situatie met meer veerkracht kunnen trotseren.
We vragen of iemand in de adventsperiode iets kan komen vertellen over de stichting jarige Job (stichting leergeld Eindhoven) en de achtergronden van de doelgroepen waaraan een verjaardagsbox verstrekt wordt. Verdere info volgt wanneer het tijdstip bekend is.
Als werkgroep solidariteit hopen we dat jullie je in dit goede doel herkennen en van harte jullie bijdrage hieraan willen leveren.

Werkgroep Solidariteit: Broeder Jan, Corrie, Marleen, Mart en Rob

Allerheiligen – Allerzielen

Tijdens de viering van 5 november herdachten we de overledenen van het afgelopen jaar uit onze gemeenschap en van degenen die er bij betrokken waren.

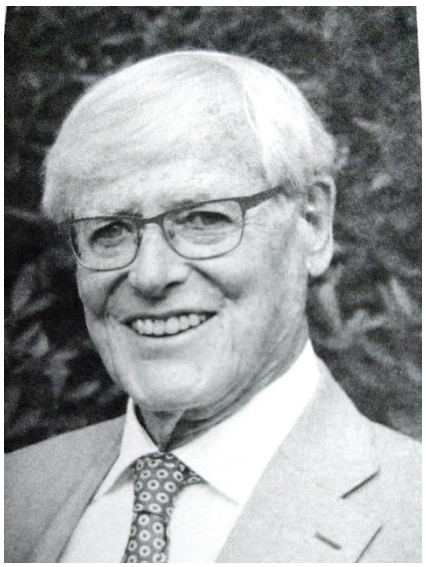

Laurent Thomassen
* 19 juni 1934
† 4 maart 2023

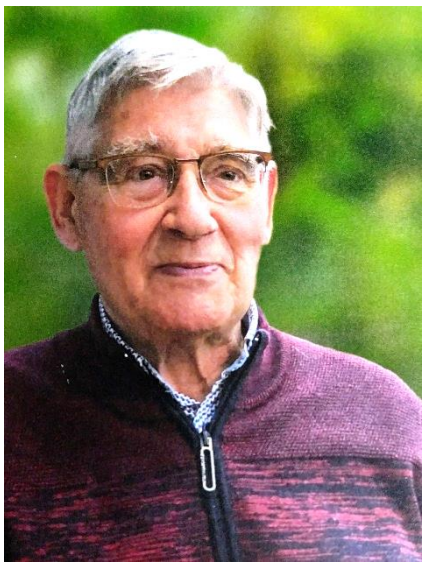

Wim Kalb pastor
* 4 oktober 1935
† 7 mei 2023

Ton Tromp OSA
* 20 maart 1945
† 8 mei 2023

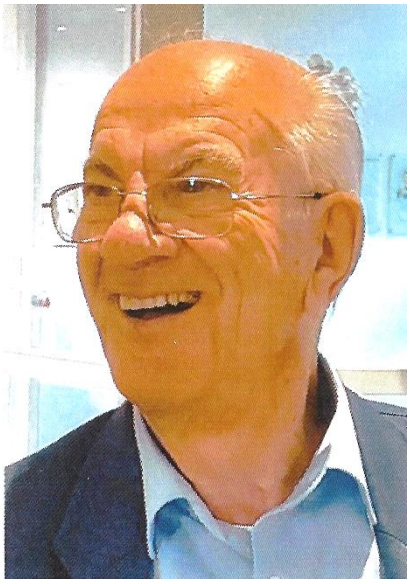

Martien van den Nieuwenhuizen OSA
* 26 juni 1932
† 28 mei 2023

Marie-José Ronnen-Elissen

* 26 oktober 1944
† 5 juni 2023

Elba Kirindongo

* 26 april 1937
† 14 september 2023

Glorieuxpark zoekt vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is van grote betekenis voor onze bewoners. Het zit 'm vaak in kleine dingen. Als vrijwilliger word je betrokken bij onze organisatie en kom je werk doen op een prachtige locatie die een oase van rust biedt.
Momenteel zoeken wij onder andere:

- Vrijwilligers die bewoners op zondag naar de dienst van 11.00 uur in de Kapel willen begeleiden. Eventueel kan je de dienst zelf ook bijwonen.
- Maatjes voor bewoners voor een goed gesprek, een wandeling, om samen naar een activiteit te gaan en voor nog veel meer.
- Transfervrijwilligers die bewoners naar hun afspraken kunnen brengen, zoals naar de kapper, fysio, het koffie drinken etc. Dit is allemaal binnen onze locatie.
- Ondersteuning bieden in de huiskamer voor mensen met een dementie. Je schenkt een kopje koffie, gaat gesprekjes aan en onderneemt kleine activiteiten met de bewoners. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de krant voorlezen, een spelletje doen, een rondje wandelen met een bewoner.
- Vrijwilligers die op dinsdagavond met 2 bewoners met een dementie naar het kienen op ons park willen gaan.
- Ondersteuning bij de warme maaltijd.

Onze vrijwilligerscoördinator Carla Bodet vertelt u in een vrijblijvend kennismakingsgesprek graag meer over vrijwilligerswerk bij het Glorieuxpark. U kunt haar bereiken op telefoonnummer 040-2947500 (maandag en dinsdag tot 14.00 uur en op donderdag de hele dag) of via c.bodet@woondienstenglorieux.nl. Op onze website, www.glorieuxpark.nl, vindt u nog meer vacatures.

Glorieuxpark, Geldropseweg 170, 5613 LN Eindhoven

Een klein jubileum: de zestigste Lekenpraat

Voor u ligt het eerste nummer van de twaalfde jaargang van de *Kerk-Krant*. In deze krant kunt u voor de zestigste(!) keer de *Lekenpraat* van Gert lezen. Een geweldige prestatie van onze vaste columnschrijver. De titel *Lekenpraat* is een knipoog naar het pré-conciliaire tijdperk toen de Kerk nog klerikaal was. Bisschoppen en priesters maakten de dienst uit en niet-gewijden, de leken, hadden zich er niet mee te bemoeien. Vaticanum II zorgde ervoor dat de Kerk gezien ging worden als Gods Volk Onderweg waardoor de 'leken' net zo belangrijk werden als de clerus. De stukjes van Gert bewijzen dit!
Sinds zijn eerste bijdrage heeft Gert nooit verzaakt. En wat daarbij belangrijk is: in alle zestig afleveringen weet hij door zijn geheel eigen stijl de lezer via een verrassend pad te leiden naar zijn duidelijke mening over kerk-interne aangelegenheden of maatschappelijke kwesties. Als je een *Lekenpraat* begint te lezen is het allesbehalve duidelijk waar het naar toe zal gaan: altijd verrassend.
Gert, onze felicitaties bij je 60ste *Lekenpraat* en namens de lezers veel dank hiervoor. We wensen jou en onszelf toe dat je het nog lang mag volhouden.

Redactie Kerk-Krant (exclusief Gert Dirksen)

LEKENPRAAT LX

Hoop doet leven. Het is weliswaar een van vele clichés, maar die bevatten doorgaans minstens een kern van waarheid. En in deze toch wel zeer barre tijden vol angsten, tegenslagen, geweld en oorlog is hoop soms het enige dat ons kan behoeden voor zwartgalligheid. Het was sowieso al een klap dat je als babyboomer, denkend dat je je hele leven in een oorlogsvrij Europa mag doorbrengen, geconfronteerd werd met de oorlog in Oekraïne. En nauwelijks zitten we goed en wel na de coronacrisis en deze oorlog nog dieper in de klimaatcrisis of de volgende uitbarsting van geweld in en om Gaza vond onlangs plaats. Dan gaan we nog voorbij aan al die andere plekken op deze aardbol waar mensen te maken hebben met allerlei vormen van geweld, onderdrukking, armoede of ander onheil. Zoveel dat het nauwelijks meer te behappen is. Geoffrey Chaucer zei het ons al via een pelgrim in zijn *Canterbury Tales: de meeste mensen kunnen slechts een beetje ellende verdragen en hunkeren dan weer naar iets luchtigs ter ontspanning.*

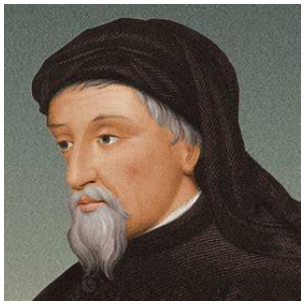
Geoffrey Chaucer

Maar waar in de historie van de mens moeten we zoeken als het om iets luchtigs, ontspanning, rust en vrede moet gaan? Al sinds het begin van wat wij zien als volken die "onze beschaving" hebben ingeluid, de Grieken en Romeinen in de Oudheid, komen we oorlog en geweld tegen. De geboorte van de democratie in Athene ging immers gepaard met de executie van de filosoof Socrates omdat hij dingen zei die de autoriteiten niet welgevallig waren. Vergeten we ook niet de invloed van het perspectief als het om geschiedenis gaat. Julius Caesar schreef in zijn (eigen) oorlogsverslag *De Bello Gallico* over primitieve stammen die hij versloeg en onderwierp. Maar wat vonden die stammen destijds en wij heden ten dage van die Romeinse beschaving, gebracht met het zwaard en waar tallozen letterlijk voor de leeuwen gegooid werden? Maar vanuit welk perspectief ook bekeken, in de eeuwen der eeuwen – al 21 stuks sinds het jaar nul – vinden we oorlog, oorlog en nog eens oorlog. Homo homini lupus is dan de enig juiste conclusie over hoe de mens met de medemens is omgegaan.

Dit stukje geschiedenis haal ik hier aan omdat we inmiddels midden in de synode zitten die in oktober volgend jaar een vervolg krijgt waar reikhalzend naar wordt uitgezien. Ook al klinken er waarschuwende geluiden dat wij hier in het westen niet mogen verwachten dat er dan wereldschokkende veranderingen in de R.K. Kerk zullen worden aangekondigd, toch gloort er wel degelijk wat hoop op verandering. Die hoop was er al toen Paus Franciscus tijdens de WJD in Lissabon alle – zo'n anderhalf miljoen - jongeren luidkeels liet scanderen dat de Kerk er is "para todos" oftewel "voor allen". Die hoop is er, nu zowaar één op de zeven deelnemers aan de synode gesprekstafels een vrouw is. Die is er ook, nu een priester in *Kruispunt* openlijk durft uitkomen voor zijn homoseksualiteit. Waar de paus zelf toch ook al tijdens een van zijn reizen in een vliegtuig een hoopvollere uitspraak over deed dan wat de officiële katholieke leer op dit punt nog steeds aan onmenselijks verkondigt. Die leer komt natuurlijk voort uit eerdere synodes en concilies waar op menig tijdstip in het verleden dingen zijn besloten die op dat moment als goed, zinnig of nodig werden beschouwd. Maar tijden en opvattingen veranderen en derhalve is het een grote fout, dunkt me, om wat in oude boeken – heilig of niet – geschreven staat letterlijk te nemen. Vooral als teksten of voorschriften op meer dan één manier kunnen

worden uitgelegd. Je wordt dan te gauw afhankelijk van degene die jou de tekst verklaart. En zijn er niet zoveel hoofden zoveel zinnen? Als leek zijnde heeft het me, sinds ik volwassen werd, altijd al verbaasd dat er volgens "heilige" boeken een God zou bestaan die zich bezig zou houden met straffen, geweld of wraak. Alleen in het Nieuwe Testament komen we een God tegen die Liefde uitstraalt, barmhartigheid en vergeving en die er zegt te zijn voor ieder mens.

Vanuit het begrip God is Liefde komen we dan wellicht toch nog tot een hoopvol lichtpunt in deze zoals gezegd zeer barre tijden. Want zo denkend kunnen steeds meer mensen tot het besef komen dat de Kerk er is om een blijde boodschap uit te dragen naar alle mensen. En niet langer een hiërarchisch instituut te zijn waar nadruk gelegd wordt op allerlei geboden en verboden waar de moderne mens toch heel veel vraagtekens bij mag of zelfs moet zetten. Dan wordt het *Ubi caritas et amor, deus ibi est* op den duur tastbare werkelijkheid in deze wereld. Dus nu maar hopen dat de heilige Geest waar om gebeden werd tijdens de synode in Rome vorige maand zijn of haar talen spreekt en dus bekend is met de term "para todos". Daar hoeft eigenlijk niet aan te worden getwijfeld. Op dus naar het lichtpunt volgende maand van de geboorte van hem die ons dat voorbeeld dat iedereen erbij hoort, zo duidelijk gegeven heeft.

Paus Franciscus luistert naar Gods Volk Onderweg.
(*foto pfarrei-freiburg.ch*)

Gert Dirksen

Slotgedachte Wereldmissiezondag
Zwart- Blank

Hij heeft mij verteld over zijn moeder.
De zijne is blank, de mijne zwart,
maar om ons te strelen
hadden ze hetzelfde gebaar.

Ik heb hem verteld over mijn dorp.
Het zijne is van steen,
het mijne van stro,
maar waar de ouderen bijeen zitten
vindt men dezelfde stilte.

Hij heeft mij verteld over zijn kinderjaren.
Hij herinnerde zich de sneeuw,
ik het hete zand,
maar om de wereld te leren kennen
speelden we dezelfde spelletjes

Ik heb hem verteld over verdriet
Hij heeft het gekend, ik niet minder.
Maar om eroverheen te komen
waren er voor ons dezelfde tranen.

Ik heb hem verteld over het leven hierna.
Voor hem is daar volop zon,
voor mij overal water.
Maar wij beiden hopen dat we er elkaar zullen ontmoeten.

De stilte van de nacht
heeft onze woorden opgeslokt
en aan de oever van de lagune
schitteren nog alleen onze ogen
en het goud van de bananen.

Jean Dodo, Ivoorkust

Bijzondere augustijnen op Nederlandse bodem

Zielzorg in de Zuiderzee

Ruim vier jaar bedienden de augustijnen een kleine rectoraatskerk voor de Friese kust. Een opmerkelijk vorm van pastoraat.

De Zuiderzeewerken

De aanleg van de Afsluitdijk, een project waardoor de Zuiderzee veranderde in IJsselmeer, vond plaats in de jaren 1927-1933. Voor dit grote werk werden vele arbeiders ingezet die gehuisvest werden op het werkeiland Kornwerderzand dat speciaal ten behoeve van dit project vier kilometer voor de kust van Friesland was aangelegd.
Aartsbisschop Henricus van de Wetering -de noordelijke provincies behoorden destijds nog tot het aartsbisdom Utrecht- achtte het zijn plicht om maatregelen te treffen voor de geestelijke verzorging van de katholieke tijdelijke bewoners van Kornwerderzand. Hij liet er een kerkje bouwen en verzocht de augustijnen om de bediening ervan op zich te nemen.[3] Het verzoek werd gehonoreerd, maar niet zonder moeilijkheden.

De beginperiode

Liberatus Snijders, op dat moment kapelaan van de St. Augustinus te Amsterdam, werd de eerste rector. In oktober 1928 had hij een gesprek met provinciaal Van Rijn die niet vroeg of Snijders er wat voor voelde, maar hem eenvoudig meedeelde dat hij aangewezen was. De Amsterdamse kapelaan sputterde tegen en noemde stilte, eenzaamheid en de verlatenheid als grootste bezwaren.[4] Van Rijn meende dat het allemaal wel mee zou vallen en voor Snijders zat er niets anders op dan te gehoorzamen.
Bij het kerkje zou een houten pastorie gebouwd worden, maar het zou nog tot februari 1929 duren voordat Snijders zich hier kon vestigen. Hij kreeg tijdelijk onderdak bij de pastoor van Makkum en trok van daaruit elke zaterdagmiddag naar zijn kerk. Na een busreisje van een kwartier volgde een voettocht van een uur over de slechts gedeeltelijk bestrate dijk. *Dan door de klei en de modder baggeren en bij vriesweer over de harde kluiten springen*. En altijd wind en storm. Bij aankomst moest de kerk geopend worden hetgeen vanwege de door de regen verzadigde houten deuren nog geen sinecure was. Dan van half vier tot zevenen wachten op twee of drie gelovigen die kwamen biechten. Na overnachting in een directiekeet las Liberatus op zondag twee missen, bijgestaan door een misdienaar *die zelfs nog geen Weesgegroet kan bidden.*[5]

Het kerkje zelf maakte op een verslaggever van de *Nieuwe Tilburgsche Courant* geen onaardige indruk: *een nederig, houten gebouwtje, dat door een gang verbonden is met een kleine, eveneens houten pastorie. De muren zijn bruin geschilderd en het dak is bedekt met*

[3] Brief Mgr. van de Wetering aan provinciaal nan Rijn d.d. 5-9-1928 (HUA inv.nr. 3819)
[4] Brief Snijders aan provinciaal van Rij d.d. 13-1-1929 (HUA inv.nr. 3819)
[5] Ibidem

roode pannen. Aan het ene einde staat een bruin kruis en aan het andere een klein torentje met bel. Alles net als elders, doch kleiner en bescheidener. Het interieur van het godshuis is eenvoudig doch een keur van prachtige bloemen bij het altaar geeft het een enigszins feestelijk aanzien.[6]

Kerkje en pastorie in Kornwerderzand (foto Katholieke Illustratie 19-11-1930)

In het half jaar dat Snijders rector was, schreef hij vele brieven aan de provinciaal om hem op de hoogte houden van wat zich in Kornwerderzand afspeelde en hij liet daarbij niet na om telkens gewag te maken van de slechte omstandigheden. *Het kan er Nova Zembla zijn* liet hij Van Rijn bijvoorbeeld weten.[7] Hij schreef over de toekomstige inrichting van zijn pastorie en stelde een lijst van benodigdheden op. Een wensenlijstje waar zelfs een waakhond op voorkwam.[8] Voor zijn huishouding kreeg Liberatus een broeder toegewezen die hem tevens moest helpen om de eenzaamheid te kunnen verdragen. Het betrof broeder Franciscus Hendriks die fungeerde als kok, koster, portier, kortom: manusje van alles. Spoedig na aankomst werd Franciscus ziek waardoor een tweede broeder werd ingeschakeld. Van deze broeder met Benignus als kloosternaam, heb ik helaas de identiteit niet kunnen vaststellen. Met Franciscus liep het niet goed af. Hij overleed in december 1931 in de pastorie van Kornwerderzand en werd op Mariënhage begraven.

Nog voor dat pater Snijders zijn pastorie op het eiland kon betrekken, liet hij pastoor Dievelaar van Makkum weten dat hij ontslag nam.[9] De provinciaal reageerde ontstemd en liet weten dat hij Snijders destijds goed had ingelicht en was er van overtuigd dat de rector met meer energie en doorzettingsvermogen wel zou slagen.[10] Van Rijn had duidelijk een andere perceptie van het in oktober in Amsterdam gevoerde gesprek dan Snijders. De provinciaal sprak nog eens indringend met de rector en overtuigde hem ervan dat hij het wel zou bolwerken. Snijders keerde daarop terug naar wat in zijn ogen een soort verbanningsoord was.

Een nieuwe rector

Pater Liberatus hield het nog enkele maanden vol en rapporteerde nog eens mismoedig over zijn wederwaardigheden. *Veertien dagen na Paschen doen 6 kindertjes de eerste communie. Veel aan te doen. Ze konden nog geen kruis maken en Onzevader bidden. Ik doe het werk van de Zusters van de bewaarschool. Telkens voorzeggen en voordreunen en dan maar herhalen.*[11]

---

[6] Nieuwe Tilburgsche Courant d.d. 17-07-1929
[7] Brief Snijders aan provinciaal van Rijn d.d. 12-11-1928 (HUA inv.nr. 3819)
[8] Ibidem
[9] Pastoor Dievelaar aan provinciaal Van Rijn d.d. 21-1-1929 (HUA inv.nr. 3819)
[10] Brief provinciaal van Rijn aan pastoor Dievelaar d.d. 22-1-1929 (HUA inv.nr. 3819)
[11] Brief Snijders aan provinciaal van Rijn d.d. ??-04-1929 (HUA inv.nr. 3819)

In juli 1929 werd Ugolinus Goll benoemd als nieuwe rector en Liberatus Snijders vertrok naar Mariënhage. Of Goll vrijwillig naar Kornwerderzand vertrok, is op zijn minst twijfelachtig. Hij was anderhalf jaar daarvoor benoemd tot bouwpastoor van de in oprichting zijnde Nijmeegse parochie St. Thomas van Villanova maar slaagde er niet in om resultaten te boeken. Van Rijn onthief hem uit zijn functie en ging voor Nijmegen op zoek naar een pater met *wat meer durf (…).*[12] Het leek er op dat Van Rijn de gelegenheid te baat nam twee problemen in één keer op te lossen.

Goll slaagde er kennelijk beter in om met de moeilijke omstandigheden op het eiland om te gaan. Door de weersomstandigheden, de eenzaamheid en het feit dat de rector nauwelijks een band met zijn gelovigen kon opbouwen, was het geen gemakkelijk werk. Na een half jaar waren de arbeiders namelijk weer verdwenen en verscheen er een verse ploeg *polderjongens*. De inspanningen van Goll werden door aartsbisschop Johannes Jansen die Van de Wetering in 1929 was opgevolgd, op waarde geschat, getuige de vriendelijke woorden in het briefje dat hij Ugolinus na beëindiging van zijn rectoraat deed toekomen: *Nu Uw zeer moeizame en hoogst verdienstelijke arbeid te Kornwerderzand geëindigd is wegens de voltooiing der Zuiderzeewerken aldaar, verleenen Wij u met ingang van 22 mei a.s. eervol ontslag als Rector der Openbare Kapel te Kornwerderzand, onder oprechte en zeer hartelijke dankbetuiging voor de groote diensten door U in opoffering en ontbering aan het Aartsbisdom bewezen*.[13] Frans Savelkouls

Brescello

Ik kan er niets aan doen. Sommige dingen zijn nu eenmaal zoals ze zijn.

Voor de eerste keer sinds het uitbreken van het coronavirus en de inventiviteit van beperkende maatregelen heb ik het aangedurfd om naar Italië te gaan voor mijn late zomervakantie in oktober. Alle toeristencentra waren dit jaar overvol, zodat ik voor een ‘secundaire’ bestemming koos. Parma en Mantua in de Povlakte. Twee boeiende steden, maar nog over het hoofd gezien door het massatoerisme.

Vanuit Parma ben ik een dag naar Brescello gegaan. Een klein stadje aan de Po. Qua type mogelijk te vergelijken met Eersel. De Romeinse keizer Otho heeft er in 69 zelfmoord gepleegd, maar daar is niets meer van te zien. Nee, de faam van Brescello berust op iets anders.

Dit kleine stadje heeft een centraal marktplein, omgeven door arcaden. Dat laatste was een goede bescherming tegen de zon, want toen ik er was, was het nog altijd 30°. Op 7 oktober… Aan de ene kant van het plein staat het raadhuis, het *municipio*; aan de andere

[12] Brief provinciaal Van Rijn aan Mgr. Diepen d.d. 10 juni 1929 *(Archief bisdom DB, dossier Th.v.V.)*
[13] Brief Mgr. Jansen aan rector Goll d.d. 11 mei 1933 *(Archief Mariënhage, dossier Ugolinus Goll)*

kant bevindt zich de kerk. Twee machten op één plein, ieder veilig aan zijn eigen kant. Een ideale set voor een drama.

Brescello is vooral bekend omdat hier de buitenscènes van de films van Don Camillo zijn opgenomen. Het hele stadje leeft daar nog van. Ik heb mijn cappuccino gedronken en mijn lunch verorberd bij *Don Camillo*. Iets verderop ligt een bar *Peppone*. Op het plein staan twee beelden: vóór het raadhuis, burgemeester Giuseppe Botazzi alias Peppone, vóór de kerk Don Camillo.

Ik kan er niets aan doen, maar ik vind die films heerlijk. Ik heb ze al ettelijke malen gezien (ik heb geen idee hoeveel keer eigenlijk). Nadien ben ik ook de boeken gaan lezen. Giovannino Guareschi wordt een beetje genegeerd door de officiële literatuurgeschiedenis, maar zijn boeken verkopen meer dan 50 jaar na de dood nog vlot.

Het stramien van de verhalen is eenvoudig: de katholieke pastoor en de communistische burgemeester zijn in een eeuwige strijd met elkaar verwikkeld. De verhalen (en films) vonden hun oorsprong in het Italië van net na de Tweede Wereldoorlog, toen de communisten de grootste partij dreigden te worden, zeker in streken als Emilia, de zuidoever van de Po. Uit eigentijdse berichtgeving is op te maken hoezeer het er toen om gespannen heeft. De Sovjetunie was bezig heel Midden- en Oost-Europa onder haar invloed te brengen. 1948 'viel' Tsjechoslowakije. Datzelfde jaar waren er verkiezingen in Italië. De Christendemocraten haalden net de meerderheid en daarmee was het 'communistische gevaar' afgewend. In de zich ontwikkelende Koude Oorlog was dat wel allemaal heel spannend.

Guareschi was een conservatief katholiek. Dat heeft op dit moment een andere kleur dan het destijds de bedoeling was. Hij was niet zozeer een 'conservatief-katholiek' als wel een 'conservatief = katholiek'. Uiteraard baadt het katholicisme uit de boeken nog in de sfeer van het midden van de 20ste eeuw: de boeken ademen de tijdsgeest. En even uiteraard 'wint' de pastoor Don Camillo meestal. Maar deze beschrijving houdt geen rekening met een derde hoofdrolspeler. Een onverwachte…

Don Camillo heeft namelijk de gewoonte gedurig met niemand minder te overleggen dan Christus aan het kruis. En deze Christus aan het kruis roept Don Camillo zeer geregeld tot de orde. Zoals wanneer Don Camillo aanvankelijk weigert om het kind van de rode burgemeester te dopen met de naam Libero Antonio Lenin. Uiteindelijk gebeurt het toch, maar de Christus aan het kruis heeft dan wel Don Camillo verantwoordelijk gesteld voor wat er eventueel met het kind zou kunnen gebeuren, want – zeker volgens de toenmalige opvatting- zou het kind als het niet gedoopt zou overlijden, niet naar de hemel kunnen gaan.

De Christus aan het kruis is dus een correctie op de katholieke politieke actie van Don Camillo. Maar ook aan de andere kant treedt er gedurig een correctie op. U las het daarnet goed: 'het kind van de rode burgemeester te dopen': ondanks alle politiek en alle anticlericale taal blijkt Peppone in wezen een christen en bekent hij zich daar ook toe. In de films zit Peppone met zijn naaste medewerkers (zijn generale staf) geregeld in de kerk op de voorste rij. De partij wil aan de jaarlijkse zegening van de rivier met processie deelnemen inclusief de rode vlag. Dat laatste is voor Don Camillo te veel, maar als hij dan alleen met het zware kruisbeeld naar de Po loopt en op de volledige communistische partijafdeling stuit, gaat deze toch aan de kant. 'Uit respect voor hém', zegt Peppone en wijst daarbij op het kruisbeeld.

De politieke strijd wordt met alle hevigheid gevoerd, maar desondanks laten de twee tegenstrevers elkaar eigenlijk nooit écht vallen. Als er écht een crisissituatie optreedt voor een van hen beiden, schieten ze elkaar te hulp. Dát is nu net het meest kenmerkende van de films en boeken: de twee tegenstanders bestrijden elkaars politiek, maar behouden hun respect tegenover elkaar. In feite zouden ze niet zonder elkaar kunnen. Daarmee verliest de tegenstelling ook haar scherpte en vermijdt de auteur een al te simpel *good guys* tegenover *bad guys*. Dat maakt de boeken en films net menselijk.

Natuurlijk is heel wat in de boeken en films gedateerd. De maatschappelijke toestanden zijn anders. Het communisme is geen factor van belang meer. De moraal van die tijd komt op ons nu achterhaald over, zeker waar het de positie van de vrouw betreft. Maar van de andere kant zouden we best wat meer van dat onderlinge respect, van dat elkaar toch niet laten vallen kunnen gebruiken. Er zit in deze boeken en films iets van een goedmoedigheid die ik tegenwoordig vaak node mis.

Het zal wel aan mij liggen en ik kan er niet aan doen, maar ik kijk graag naar die films. En een dagje Brescello met 30° en een wandeling naar de Po zelf doet een mens toch goed.

Michiel Verweij

Geloofsbelijdenis van Bas Sturkenboom

Als ik geloof, dan ben ik Thuis, in Uw handen hou ik mij schuil; welk pad mijn voeten ook betreden, nergens zal ik vreemd zijn.
Als ik geloof, loopt mijn ziel in het oog van het leven: golven beuken op mijn kust, maar wankelen doe ik niet.
Als ik geloof, luistert mijn hart naar Uw stem op de zachte bries die fluistert: "Heb lief.".
Als ik geloof, gaat het Licht van Uw zoon mij vooruit en weerkaatst in mij naar mijn naasten om mij heen.
Als ik geloof, struikel ik telkens weer naar Uw uitgestoken hand, zoals ik ook mijn naaste struikelaars mijn handen reik.
Als ik geloof, hoor ik in de lach van een kind de zonnestralen, die vallen op de stippen van het lieveheersbeestje. Amen.